

1. УВОД

**"Увијек се борите против свега
што је погрешно и нетачно."**

Џозеф Пулицер

Доминантни политички, економски и културни процеси као што су демократска транзиција и глобализација узрок су радикалним друштвеним промјенама. Оне се одвијају брзо и обухватају готово све дијелове друштвеног живота. Снажан развој информационих и комуникационих технологија битан је дио и једно од кључних обиљежја тих процеса. У томе контексту, независно од професије и врсте посла којим се људи баве, нове технологије намећу комуникационе стандарде без којих није више могуће замислити функционисање савремених друштава. Због тога је познавање облика комуницирања и комуникационих процеса од изнимне важности.

Медији су термин који се користи да би се означиле оне структуре у друштву које постоје да би комуницирале са широм јавношћу. Термин медији се почео користити 1920-их година са проширењем присуства радија и новина које су те деценије почеле да достижу далеко већу јавност (на државним нивоима).

Негативне конотације медија се вежу углавном за стварање културе друштвеног истомишљеништва у којима групе у друштву постају више подложне медијским манипулацијама.

Медији се често називају "четвртом силом" у држави (уз егzekутивну, легислативну и јурисдиктивну), а модерне демократије се називају "медијске демократије". Што се скрива иза оваквих назива? Какву то моћ заиста имају медији? Како се може описати њихова функција у интеракцији свих дијелова интермедијарног система? Политика у модерним државама и у масовним друштвима није више могућа без помоћи масовних медија. Није више случај какав је био у античкој Грчкој, гдје су се грађани могли сакупити на тргу да би дискутовали о одлуци коју треба донијети. Политика се сада усваја и просљеђује путем масовних медија. Оно што ми, на примјер, знамо о политици наше земље углавном смо дознали путем телевизије, радија или новина. Због тога медији у интермедијарном систему имају јако важну улогу.

Савези и странке баве се радом са јавношћу, што значи да циљано покушавају искористити медије. На овом примјеру се још јасно види колико су дијелови интермедијарног система повезани један са другим.

Значај медија у савременом друштву можемо и сликовито описати преко сљедеће приче: "Једном давно била једна демократска држава са двије странке, које су владале парламентом и народом. Парламент су сви називали *првом силом*. Мудраци странака унутар лијепо обликованих програма просљеђивали су своју слику свијета као поруку даље према народу. И кад би за то дошло вријеме, народ би бирао најбољи програм, а странка која је понудила тај програм добијала би власт на четири године и владала онако како је обећала у програму. Влада се називала *другом силом*, а да би све било како треба, постојало је и судство као *трећа сила*, а оно је пазило да нико никога не превари. Медији (штампа) су постојали да би грађани у градовима и провинцијама могли дознати о намјерама владе и одвагати супротне приједлоге које је у парламенту износила опозиција. Ти су медији служили политичарима за промицање њихових вијести и порука. Постојећи медији били су, дакле, нека врста слуга, те су названи слугама политике. Али свако је тачно знао шта је био задатак тих слуга, наиме, вијест, а шта је било слободно понашања, наиме, изношење мишљења. Укратко: Медији су се разумијевали као хроничари и гласници, као демократски чувари и понекад као (заиста цијењене и угледне) дворске луде у нашем царству. Тако су сами себе поносно називали *четвртом силом*, иако у Уставу није било ријечи о томе. Толико што се тиче лијепе бајке из златних времена демократије кад је још све било тако једноставно. Влада је владала, опозиција је била против тога, судови су свима судили, а медији су извјештавали, да би публика знала о чему је ту заправо ријеч. Како изгледа стварност данас? Странке су у кризи, владе инструментализују медије. Медији не праве више разлику, тј. мијешају мишљење, обавијест и забаву: занимају се само за поврат свог капитала и за квоте гледаности. Постоји тзв. хорор-новинарство, политичари чак говоре о *свињском новинарству*. Медији извјештавају још само о особама, скандалима, спектаклима, о ономе што се назива симболичном политиком, али не и о стварном свијету. Они чак понекад садрже и редакције за вијести, али оне морају правити забавне вијести. Судови су недорасли цјелокупној ситуацији и потпуно беспомоћни или још с времена на вријеме доносе вриједне пресуде. Цјелокупна ситуација и понашање појединих фактора заправо је манипулација публиком. Није више далеко вријеме када ће сви, као звијезда познатог филма, *Господин Шанса*, вјеровати да једноставно стискањем дугмића на даљинском управљачу телевизора могу избрисати неугодне ситуације из стварног живота."¹

¹ Стјуарт, Г. (2006): "Медијски препород", часопис Вашингтон Пост, чланак